

Till Finansinspektionen

Utredning av några konsekvenser vid
övergång från redovisning enligt
lagbegränsad IFRS till redovisning
enligt IAS-förordningen

Författad av Anders Torgander och Carina Edlund
KPMG AB

Antal sidor: 40

Innehåll

1.	Bakgrund	1
2.	Fråga om intäktsredovisning hos försäkringsföretag	2
2.1	Problemformuleringar	2
2.2	Några relevanta regelverksreferenser	2
2.2.1	Försäkringsavtal	2
2.2.2	Investeringsavtal	3
2.3	Analys och bedömning	4
2.3.1	Kommer intäkter från försäkringsavtal respektive investeringsavtal att behöva periodiseras annorlunda jämfört med en koncernredovisning upprättad enligt lagbegränsad IFRS 2009	4
2.3.2	Finns det i dagsläget krav på viss typ av redovisning av intäkter som genom tillämpning av full IFRS ges frivilliga möjligheter att förändra	4
2.4	Slutsats	5
3.	Fråga om förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal	6
3.1	Problemformulering	6
3.2	Några relevanta juridiska förutsättningar	6
3.2.1	Svensk redovisningsförfattning	6
3.2.2	IFRS	6
3.3	Analys och bedömning	7
3.3.1	Krav på förändring	7
3.3.2	Möjlighet till frivillig förändring	8
3.4	Slutsats	8
4.	Fråga om anskaffningsvärde för rörelsefastigheter	9
4.1	Problemformulering	9
4.2	Relevanta regelverksreferenser	9
4.3	Analys och bedömning	9
4.4	Slutsats	9
5.	Frågeställningar om klassificering av skulder och eget kapital	10
5.1	Relevanta aspekter av IFRS	10
5.2	Garantikapital i ömsesidiga försäkringsföretag	12
5.2.1	Problemformulering	12
5.2.2	Några relevanta juridiska förutsättningar	12
5.2.3	Analys och bedömning	13
5.2.4	Slutsats	14

5.3	Eget kapitalposter i understödsföreningar	15
5.3.1	Problemformulering	15
5.3.2	Några relevanta juridiska förutsättningar	15
5.3.3	Analys och bedömning	15
5.3.4	Slutsats	16
5.4	Grundfond i sparbanker	18
5.4.1	Problemformulering	18
5.4.2	Några relevanta juridiska förutsättningar	18
5.4.3	Analys och bedömning	18
5.4.4	Slutsats	18
5.5	Medlemsbankers insatskapital	20
5.5.1	Problemformulering	20
5.5.2	Några relevanta juridiska förutsättningar	20
5.5.3	Analys och bedömning	21
5.5.4	Slutsats	22
6.	Fråga om upplysningar om eget kapital	23
6.1	Problemformulering	23
6.2	Juridiska förutsättningar	23
6.3	Analys och bedömning	24
6.4	Slutsatser	24
7.	Frågor om eventuella anpassningar av försäkringsföretags balans- och resultaträkningar för koncernen	25
7.1	Problemformulering	25
7.2	Analys och bedömning	25
7.2.1	Allmänna utgångspunkter	25
7.2.2	Uppdelning av resultaträkningen i tre delar	26
7.2.3	Presentation i balansräkningen av placeringstillgångar	26
7.2.4	Kan ÅRFLs indelning av försäkringstekniska avsättningar behållas?	27
7.2.5	Redovisning av avkastningsskatt som en del av årets skattekostnad	28
7.2.6	Överföring av kapitalavkastning från icke-tekniskt till tekniskt i skadeförsäkring	29
7.2.7	Redovisning av premier för avgiven återförsäkring som en minskad intäkt	30
7.2.8	Kvittning av värdeförändring på fondförsäkringstillgångar mot förändringar i fondförsäkringsåtaganden	30
7.2.9	Realiserade och orealiserade vinster och förluster	31
7.2.10	Presentation av diskretionär del konsolideringsfond som en separat komponent av eget kapital?	32
7.2.11	Rapport över totalresultat	32
7.2.12	Redovisning av avvecklade verksamheter och anläggningstillgångar som innehas för försäljning	33

8.	Fråga om konsekvenser av tillämpningen av IFRS 3 och IAS 27	34
8.1	Problemformulering	34
8.2	Några relevanta regelverksreferenser	34
8.2.1	Undantag från retroaktiv tillämpning av IAS 27	35
8.2.2	Undantag från retroaktiv tillämpning av IFRS 3	35
8.3	Analys och bedömning	36
8.4	Slutsats	36

1. Bakgrund

Finansinspektionen (FI) har gett konsulterna Anders Torgander och Carina Edlund i uppdrag att utreda ett antal frågeställningar som aktualiseras av att försäkringsföretag, kreditinstitut och värdepappersbolag från och med 2010 ska upprätta sina koncernredovisningar utifrån IAS-förordningen (full IFRS) istället för den lagbegränsade tillämpning som dessa företag använt sedan 2007. Frågeställningarna specificerades i den avropsförfrågan (FI Dnr 10-1509) som FI med bakgrund av tidigare upprättade avropsavtal (FI Dnr 05-8254) tillställde KPMG och några andra konsultföretag den 15 februari 2010. Uppdraget har utförts av de två ovan nämnda konsulterna i enlighet med det anbud om konsulttjänster som KPMG lämnade till FI den 22 februari 2010 och som sedermera bekräftats genom tilldelningsbeslut per den 24 februari 2010 och avropsavtal upprättat den 8 mars 2010.

Den analys och de bedömningar som görs i denna rapport representerar de två anlitate konsulternas uppfattningar och bedömningar i frågan och utgör inte nödvändigtvis ett uttryck för KPMGs officiella uppfattning.

Metoden för besvarandet av frågeställningarna har varit en genomgång av de för frågeställningen relevanta regelverken och därefter en analys av hur de legala förutsättningarna enligt svensk redovisningsförfattning och i vissa fall associationsrätt förhåller sig till de internationella redovisningsstandarder som antagits för tillämpning i EU. Den version av IAS och IFRS som legat till grund för analysen är den version som återfinns på FAR SRS KOMPLETT (<http://www.farinfo.se/folng-customer/home.do>) som vid uppdragets utförande utgjordes av de internationella redovisningsnormer som godkänts för tillämpning i EU till och med den 31 december 2009. I vissa frågor har även viss informationsinhämtning skett från några av KPMGs specialister i Storbritannien, Frankrike och Portugal.

2. Fråga om intäktsredovisning hos försäkringsföretag

2.1 Problemformuleringar

De frågeställningar som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- Kommer intäkter från försäkringsavtal respektive investeringsavtal att behöva periodiseras annorlunda jämfört med en koncernredovisning upprättad enligt lagbegränsad IFRS 2009?
- Vad avser investeringsavtalen anser vi att det kan råda viss osäkerhet om vad som gäller för koncernredovisningarna 2009 så vi vill även få belyst om ni anser att företagen även vid tillämpning av lagbegränsad IFRS borde följa IAS 18 Appendix 14 b iii) om intäkterna från investeringsavtal redovisas på annan rad än Premieinkomst.

Följande kompletterande information när det gäller frågeställningarna har därefter erhållits från FI;

- Är det något som just nu i tillämpningen av lagbegränsad IFRS som förhindrar en tillämpning (periodisering) som ska göras enligt full IFRS resp.
- Finns det i dagsläget krav på viss typ av redovisning av intäkter som genom tillämpning av full IFRS ges frivilliga möjligheter att förändra?

2.2 Några relevanta regelverksreferenser

2.2.1 Försäkringsavtal

2.2.1.1 IFRS

När det gäller tillämpningen av full IFRS gäller huvudprinciperna i IFRS 4 om att försäkringsgivaren får fortsätta tillämpa de principer som tillämpades innan övergången till redovisning enligt IFRS för de avtal som uppfyller definitionen av försäkringsavtal enligt IFRS 4, med ett fåtal undantag som listas i IFRS 4.14. Några sådana undantag med avseende på intäktsredovisning från försäkringsavtal finns emellertid inte. I IG25 till IFRS 4 förtydligas att intäkter från försäkringsavtal är utanför tillämpningsområdet för IAS 18 samt att IFRS 4 inte föreskriver någon särskild metod för redovisning av intäkter och att finns ett antal olika modeller för detta.

Även om IFRS 4 inte kräver att principerna för intäktsredovisning måste ändras så öppnas möjligheten upp för en frivillig förändring av befintliga redovisningsprinciper genom IFRS 4.22

som anger att en försäkringsgivare får byta sina redovisningsprinciper om bytet gör de finansiella rapporterna (i) mer relevanta för användarnas behov av att fatta ekonomiska beslut och (ii) inte mindre tillförlitliga, eller (iii) mer tillförlitliga och inte mindre relevanta för dessa behov. En försäkringsgivare ska bedöma relevans och tillförlitlighet enligt kriterierna i IAS 8.

2.2.1.2 Svensk redovisningsförfattning

2.2.1.2.1 Skadeförsäkring

Den precisering som finns i svensk redovisningsförfattning av hur intäkter från skadeförsäkringsavtal ska redovisas återfinns i huvudsak i 4 kap. FFFS 2008:26. Huvuddragen i dessa är lite förenklat att bruttopremie tas upp under vissa angivna förutsättningar och periodiseras sedan över den period under vilken försäkringsgivaren tillhandahåller försäkringsskydd. Periodisering utförs genom en avsättning för ej intjänade premier och i förekommande fall en avsättning för kvardröjande risker för de fall då den debiterade premien inte längre är tillräcklig för att möta risk och kostnader för den återstående försäkringsperioden.

2.2.1.2.2 Livförsäkring

Även när det gäller redovisning av intäkter ifrån livförsäkringsavtal så preciseras detta i huvudsak i FFFS 2008:26. Den modell för redovisning av intäkter som finns för livförsäkringsavtal är en modell där erhållna betalningar av premier redovisas som inkomst som i resultatet möts av en ökning av livförsäkringstekniska avsättningar som en kostnad. I de livförsäkringsmatematiska metoder som tillämpas redovisas sedan försäkringsföretagets intäkt i form av avgiftsuttag som minskningar av livförsäkringstekniska avsättningar snarare än intäkt.

2.2.2 Investeringsavtal

2.2.2.1 IFRS

Av appendixet till IAS 18 punkten 14 b (iii) framgår bl.a. att debiterade avgifter för att tillhandahålla kapitalförvaltningstjänster ska redovisas som intäkt i den period som tjänsterna tillhandahålls.

2.2.2.2 Svensk redovisningsförfattning

Enligt vår erfarenhet är det få svenska livförsäkringsföretag som utfärdar försäkringsavtal som har formen av att vara försäkringsavtal, men vars ekonomiska innebörd medför att de är investeringsavtal på grund av att den försäkringsrisk som de överför inte är betydande utifrån ett IFRS-perspektiv. Vi har i denna analys därför bortsett från situationen att det kan förekomma även skadeförsäkringsavtal som har ett allt för ringa inslag av försäkringsrisk och därför utgör investeringsavtal. Enligt de livförsäkringsmatematiska metoder som används för avtal som har den juridiska formen av att vara försäkringsavtal men ska klassificeras som investeringsavtal ingår det implicit en mekanik som gör att avgiftsintäkter redovisas i takt med att tjänsterna utförs genom de avgiftsbelastningar som görs på försäkringarna. Vidare framgår av 2§ bilaga 4 till FFFS 2008:26 att som premieinkomst ska *intäkter* redovisas från avtal om försäkring som inte redovisas som försäkringsavtal, om de inte redovisas som en egen post. Enligt vår bedömning anger

föreskrifterna härvidlag att en periodisering av inkomsten ska göras i dessa fall så att intäkt redovisas.

2.3 Analys och bedömning

2.3.1 Kommer intäkter från försäkringsavtal respektive investeringsavtal att behöva periodiseras annorlunda jämfört med en koncernredovisning upprättad enligt lagbegränsad IFRS 2009

2.3.1.1 Försäkringsavtal

IFRS 4 medger att intäkter från försäkringsavtal redovisas enligt de principer som tillämpades innan IFRS började tillämpas. Detta innebär att de principer som tillämpas av svenska försäkringsföretag vid tillämpningen av lagbegränsad IFRS även kan tillämpas vid tillämpning av full IFRS. Någon förändring av principerna måste således inte göras om de tillämpade principerna varit förenliga med gällande författningar på området.

2.3.1.2 Investeringsavtal

Vår tolkning av 2§ i bilaga 4 i FFFS 2008:26 är att FI i föreskrifterna som ska tillämpas för lagbegränsad IFRS har gett uttryck för att premieintäkt och inte premieinkomst ska redovisas för avtal som inte uppfyller definitionen av försäkringsavtal enligt IFRS 4. Således föreligger redan ett krav på periodisering vid tillämpningen av lagbegränsad IFRS. Enligt vår bedömning föreligger det därför ingen principiell konflikt mellan de svenska redovisningsförfattningarna för försäkringsföretag och principerna i IAS 18 om redovisning av intäkter från investeringsavtal. Därför bör en övergång till tillämpning av full IFRS inte innebära någon obligatorisk förändring av principerna för intäktsredovisning från investeringsavtal förutsatt att IAS 18 tillämpats på ett rimligt korrekt sätt inom ramen för lagbegränsad IFRS.

2.3.2 Finns det i dagsläget krav på viss typ av redovisning av intäkter som genom tillämpning av full IFRS ges frivilliga möjligheter att förändra

2.3.2.1 Försäkringsavtal

IFRS 4.22 ger under vissa förutsättningar möjligheter till frivilliga förändringar av principer för värdering och redovisning av försäkringsavtal. Eftersom det finns en del detaljreglering av hur intäkter från försäkringsavtal ska redovisas kan det inte uteslutas att försäkringsföretag, vid tillämpningen av full IFRS i koncernredovisningen, frivilligt redovisar dessa på ett annat sätt än tidigare. Dessa skulle t.ex. kunna vara att

- Redovisa premier från alla typer av försäkringsavtal (dvs. både traditionell livförsäkring och skadeförsäkring och inte bara fondförsäkring) som inbetalningar direkt mot balansräkningen (s.k. ”deposit accounting” som till skillnad från unbundling inte bygger på att den finansiella komponenten och försäkringskomponenten värderas separat i balansräkningen) och sedan redovisa intäkter i takt med att dessa intjänats

- Periodisera de engångsavgifter som tas ut i samband med försäkringsavtals tecknande (kan eventuellt argumenteras för som möjligt att tillämpa redan under lagbegränsad IFRS)

Att det i övrigt skulle kunna finnas ytterligare möjligheter till förändringar av befintliga principer för intäktsredovisning från försäkringsavtal som styrs av de detaljregler som finns i FFFS 2008:26 kan inte uteslutas. Det är i sammanhanget dock inte meningsfullt att kartlägga vilka dessa ytterligare teoretiska möjligheter är, eftersom det är svårt att se några tydliga motiv och drivkrafter till varför svenska försäkringsföretag skulle ändra dessa principer i en koncernredovisning enligt full IFRS. Trenden i Europa har varit att försäkringsföretagen har försökt bibehålla så mycket som möjligt av tidigare principer och bara göra de nödvändiga ändringar som krävs. Det är vår bedömning att detta torde bli konsekvensen även i Sverige, inte minst mot bakgrund att det inom de närmaste åren bör komma en IFRS om redovisning av försäkringsavtal där även frågan om redovisning av intäkter kan komma att omfattas.

2.3.2.2 *Investeringsavtal*

Vi har svårt att se att det genom tillämpningen av full IFRS skulle öppna sig möjligheter till en väsentlig förändring av redovisningsprinciper för intäktsredovisning i förhållande till de som idag tillämpas vid tillämpningen av full IFRS.

2.4 Slutsats

Några obligatoriska krav på förändringar av redovisningsprinciper för periodisering intäkter bör inte uppkomma för vare sig försäkringsavtal eller investeringsavtal vid en övergång till redovisning enligt full IFRS. För redovisning av försäkringsavtal kan vissa frivilliga möjligheter till förändringar öppnas eftersom det skulle kunna argumenteras för att redovisade belopp för intäkter skulle bli mer relevanta om man t.ex. (i) för försäkringsavtal med betydande inslag av sparande inte redovisar bruttobetald premiär som inkomst utan bara de avgiftsintäkter som tjänats in och (ii) periodiserar de engångsavgifter som tas ut i samband med försäkringsavtals tecknande.

3. Fråga om förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal

3.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- kommer förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal behöva redovisas annorlunda i koncernredovisningen 2010 jämfört med 2009?

3.2 Några relevanta juridiska förutsättningar

3.2.1 Svensk redovisningsförfattning

Enligt 4 kap. 8 § ÅRFL ska direkta och indirekta anskaffningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal tas upp som tillgång, om de är av väsentligt värde för den bedrivna rörelsen under kommande år. Ytterligare precisering av vad som kan ingå i förutbetalda anskaffningskostnader samt hur periodisering ska göras finns i 4 kap. 4§ FFFS 2008:26. Av allmänna råd följer en hänvisning till 1 kap. 2§ samma föreskrifter när det gäller definitionen av försäkringsavtal som där definieras som "avtal om försäkring som får redovisas som försäkringsavtal enligt internationella redovisningsstandarder, jfr IFRS 4 Försäkringsavtal". Vidare görs i de allmänna råden en hänvisning till IAS 18 när det gäller anskaffningskostnader avseende avtal om försäkring, som klassificeras som investeringsavtal.

3.2.2 IFRS

När det gäller tillämpningen av full IFRS gäller huvudprinciperna i IFRS 4 om att försäkringsgivaren får fortsätta tillämpa de principer som tillämpades för de avtal som uppfyller definitionen av försäkringsavtal (inklusive hänförliga anskaffningsvärden och hänförliga immateriella tillgångar) innan övergången till redovisning enligt IFRS med ett fåtal undantag som listas i IFRS 4.14. Några sådana undantag med avseende på förutbetalda anskaffningskostnader finns emellertid inte. Det finns i principerna för förlustprövning i IFRS 4.15-19 dock en instruktion om att förutbetalda anskaffningskostnader ska dras av från försäkringsskulden när prövningen görs av om de redovisade försäkringsskulden är adekvata.

Även om IFRS 4 inte kräver att principerna för redovisning av förutbetalda anskaffningskostnader måste ändras så öppnas möjligheten upp för en frivillig förändring genom IFRS 4.22 som anger att en försäkringsgivare får byta sina redovisningsprinciper om bytet gör de finansiella rapporterna (i) mer relevanta för användarnas behov av att fatta ekonomiska beslut och (ii) inte mindre tillförlitliga, eller (iii) mer tillförlitliga och inte mindre relevanta för dessa behov. En försäkringsgivare ska bedöma relevans och tillförlitlighet enligt kriterierna i IAS 8.

Av appendixet till IAS 18 punkten 14 b (iii) framgår bl.a. att särkostnader som är direkt hänförliga till att anskaffa ett investeringsavtal ska redovisas som en tillgång om de kan identifieras separat och värderas tillförlitligt och att det är troligt att de kommer att kunna återvinnas.

3.3 Analys och bedömning

3.3.1 Krav på förändring

3.3.1.1 Förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal

När det gäller tillämpningen av full IFRS gäller huvudprinciperna i IFRS 4 om att försäkringsgivaren får fortsätta tillämpa de principer som tillämpades för de avtal som uppfyller definitionen av försäkringsavtal innan övergången till redovisning enligt IFRS med ett fåtal undantag som listas i IFRS 4.14. Några sådana undantag med avseende på förutbetalda anskaffningskostnader finns inte. I IFRS 4.15 finns krav på att en försäkringsgivare vid varje rapporteringsperiods slut ska göra en prövning av om det redovisade värdet på försäkringsskulderna (efter avdrag för hänförliga bl.a. förutbetalda anskaffningskostnader) är tillräckligt ("adekvat"). Denna förlustprövning är enligt vår bedömning i linje med kraven i 4 kap 4§ 3 st. FFFS 2008:26 om att försäkringsföretaget bara ska aktivera sådana anskaffningskostnader för försäkringsavtal, eller homogena och uppföljningsbara grupper av avtal, som bedöms generera en marginal som minst täcker anskaffningskostnaderna. Kraven om förlustprövning enligt IFRS 4 är således förenlig med svensk redovisningsförfattning och bör ha tillämpats redan vid tillämpningen av lagbegränsad IFRS. Därför bör en övergång till redovisning enligt full IFRS inte leda till några obligatoriska förändringar i principerna för redovisning av förutbetalda anskaffningskostnader avseende försäkringsavtal.

3.3.1.2 Förutbetalda anskaffningskostnader för investeringsavtal

Av allmänna råd under 4 kap 4§ FFFS 2008:26 följer att vad som i detta avsnitt om förutbetalda anskaffningskostnader avses med försäkringsavtal är försäkringsavtal enligt definitionen i godkända internationella redovisningsstandarder. Ett annat sammanhang där FI gör samma tolkning av vad som avses med försäkringsavtal (och som alltså därmed inte omfattar investeringsavtal) är frågan om redovisning av premieinkomst där det enligt vägledningen för tillämpningen av FFFS 2006:17 och FFFS 2007:14 anges bl.a. att inbetalningar från investeringsavtal normalt redovisas som insättningar mot balansräkningen och därmed inte över resultatet. Dessa två tolkningar påvisar ett synsätt om att även ÅRFLs begrepp om vad som utgör försäkringsavtal kan påverkas av om ett avtal är ett försäkringsavtal eller investeringsavtal enligt IFRS 4. Det är vår bedömning att det är rimligt att i analogi med dessa tolkningar även anse att ÅRFLs krav på aktivering av direkt och indirekta anskaffningskostnader bara är relevant för avtal som uppfyller definitionen av försäkringsavtal i IFRS 4. Det är därmed också vår uppfattning att det redan inom ramen för tillämpning av lagbegränsad IFRS bör intas ett mer restriktivt synsätt på vad som ingår i anskaffningskostnader som får aktiveras och att aktivering görs i linje med appendix till IAS 18 bara av direkta anskaffningskostnader. Det är sammanfattningsvis vår bedömning att någon obligatorisk förändring av principerna för

redovisning av förutbetalda anskaffningskostnader för investeringsavtal inte behöver äga rum vid en övergång från lagbegränsad IFRS till en tillämpning av full IFRS i koncernredovisningen.

3.3.2 Möjlighet till frivillig förändring

3.3.2.1 Förutbetalda anskaffningskostnader för investeringsavtal

Hur principerna för redovisning av förutbetalda anskaffningskostnader bör vara utformade vid tillämpning av full IFRS respektive lagbegränsad IFRS är enligt vår bedömning tillräckligt väl definierade i appendix till IAS 18 så att några väsentliga förändringar på frivillig basis inte bör kunna vara möjligt förutsatt att tillämpningen av lagbegränsad IFRS varit rimligt korrekt.

3.3.2.2 Förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal

Enligt 4 kap. 8§ ÅRFL ska såväl direkta som indirekta anskaffningskostnader som har ett klart samband med tecknande av försäkringsavtal tas upp som tillgång. När det gäller anskaffningskostnader för investeringsavtal så är det enligt appendix till IAS 18 bara möjligt att ta upp särkostnader (direkta kostnader) som en tillgång. Vidare är den nuvarande statusen på frågan om anskaffningskostnader får eller ska tas upp som en tillgång i den kommande standarden från IASB om redovisning av försäkringsavtal, att någon sådan aktivering inte kommer att få ske.

Med detta som bakgrund kan det vara möjligt att försäkringsföretag, vid tillämpningen av full IFRS 4, argumenterar för att en förändring av tidigare principer för aktivering av anskaffningskostnader för försäkringsavtal skulle leda till mer relevant redovisningsinformation och inte mindre tillförlitlig genom att färre kostnader aktiveras.

3.4 Slutsats

Enligt vår bedömning bör det inte uppkomma några obligatoriska förändringar av principerna för redovisning av förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal resp. investeringsavtal, förutsatt att tillämpningen inom ramen för lagbegränsad IFRS har varit rimligt korrekt i detta avseende. Vid en tillämpning av full IFRS kan det finnas ett visst utrymme för ett företag att argumentera för att redovisningsprinciperna skulle ge mer relevant redovisningsinformation om man t.ex. inte längre skulle aktivera indirekta anskaffningskostnader för försäkringsavtal.

4. Fråga om anskaffningsvärde för rörelsefastigheter

4.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- Företag som har värderat rörelsefastigheter till verkligt värde kan vid övergången till IFRS använda detta värde som antaget anskaffningsvärde i koncernredovisningen om de övergår till att värdera dem enligt anskaffningsvärdemetoden, se IFRS 1 punkt 16. Håller ni med?

4.2 Relevanta regelverksreferenser

IFRS 1 ska tillämpas vid upprättandet av de första finansiella rapporterna enligt IFRS (IFRS 1.2). En lagbegränsad tillämpning av IFRS har inte inneburit att de finansiella rapporterna har upprättats enligt IFRS vilket bara kan göras vid en fullständig tillämpning vilket tidigare inte varit möjligt. Därför blir IFRS 1 tillämplig när de finansiella företagen ska upprätta finansiella rapporter för koncernen enligt full IFRS.

Av punkten D6 i appendix D till IFRS 1 framgår att en förstgångstillämpare kan välja att redovisa en omvärdering för materiell anläggningstillgång (eng. property, plant and equipment) som ett antaget anskaffningsvärde om omvärderingen, vid tidpunkten för omvärderingen, i huvudsak överensstämde med verkligt värde. Vår hänvisning till IFRS 1 avser den version som publicerade av IASB i november 2008 med ikraftträdande 1 juli 2009 och som godkändes av EU den 25 november 2009 att tillämpas på räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2009.

4.3 Analys och bedömning

Vår tolkning av punkten D6 i appendix D till IFRS 1 när det gäller svenska försäkringsföretag som har värderat rörelsefastigheter till verkligt värde, är att dessa företag (liksom andra företag som gjort samma sak) vid övergången till full IFRS kan använda detta värde som ett antaget anskaffningsvärde i koncernredovisningen.

4.4 Slutsats

Ett företag som vid tillämpningen av tidigare redovisningsprinciper har värderat rörelsefastigheter till verkligt värde kan vid övergången till full IFRS använda detta värde som ett antaget anskaffningsvärde i koncernredovisningen i enlighet med IFRS 1.

5. Frågeställningar om klassificering av skulder och eget kapital

I detta avsnitt avhandlas ett antal frågeställningar som avser om följande poster som enligt ÅRFL och ÅRKL utgör eget kapitalposter ska redovisas som eget kapital eller skuld vid tillämpningen av full IFRS;

- Garantikapital i ömsesidiga försäkringsföretag (avsnitt 5.2)
- Försäkringsfond och andra fonder i understödsföreningar (avsnitt 5.3)
- Grundfond i sparbanker (avsnitt 5.4)
- Medlemsbankers insatskapital (avsnitt 5.5)

5.1 Relevanta aspekter av IFRS

Enligt grunddefinitionen i IAS 32.11 är en definieras en finansiell skuld som

- (a) avtalsenlig förpliktelse att
 - i. erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång till ett annat företag, eller
 - ii. byta en finansiell tillgång eller finansiell skuld med annat företag under villkor som kan vara oförmånliga för företaget, eller
- (b) avtal som kommer att eller kan komma att regleras i företagets egna egetkapitalinstrument och är
 - i. ett instrument som inte är ett derivat och som medför att företaget är eller kan bli förpliktigt att erlægga ett variabelt antal av företagets egna egetkapitalinstrument, eller
 - ii. ett derivat som kommer att eller kan komma att regleras på annat sätt än genom att byta ett fastställt kontantbelopp eller annan finansiell tillgång mot ett fastställt antal av företagets egna egetkapitalinstrument. I detta syfte ingår inte i "företagets egna egetkapitalinstrument" inlösbara finansiella instrument som är klassificerade som egetkapitalinstrument enligt punkterna 16 A och 16 B, instrument som ålägger företaget att vid likvidation överlämna en proportionell andel av företagets nettotillgångar till en annan part och som klassificeras som egetkapitalinstrument enligt punkterna 16 C och 16 D, eller instrument som i sig själva är avtal om framtida erhållande eller erläggande av företagets egna egetkapitalinstrument

Om vissa förutsättningar som anges i punkterna 16 A–D är uppfyllda ska instrumentet klassificeras som egetkapitalinstrument trots att det uppfyller grunddefinitionen av finansiell

skuld i IAS 32.11. Vidare framgår av IAS 32.19 att ”om ett företag inte har en ovillkorad rättighet att undgå att erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång för att reglera en avtalsenlig förpliktelse, uppfyller förpliktelsen definitionen av en finansiell skuld med undantag av de instrument som klassificeras som egetkapitalinstrument enligt punkterna 16 A och 16 B eller punkterna 16 C och 16 D.”

Vidare följer av IAS 32.25 att när finansiellt instrument innehåller krav på att företaget ska erlægga kontanter (eller annan finansiell tillgång eller att regleringen ska ske på sådant sätt att instrumenten kommer att utgöra finansiella skulder), om osäkra framtida händelser som ligger utanför både emittentens och ägarens kontroll inträffar eller inte inträffar, så har emittenten av ett sådant instrument inte en ovillkorad rättighet att undvika att erlægga kontanter (eller annan finansiell tillgång, eller att reglera det på annat sätt vilket skulle innebära att det blev en finansiell skuld). Därför utgör ett sådant instrument en finansiell skuld för emittenten såvida inte

- (a) den del av det villkorade leveransförbehållet som skulle kunna innebära krav på reglering i kontanter eller genom annan finansiell tillgång (eller på annat sätt vilket skulle innebära att det blev en finansiell skuld) inte är genuin,
- (b) det kan krävas att emittenten ska reglera förpliktelsen via en kontantbetalning eller via annan finansiell tillgång (eller reglera den på annat sätt så att den skulle utgöra en finansiell skuld) endast om emittenten träder i likvidation, eller
- (c) instrumentet har alla de egenskaper och uppfyller de villkor som anges i punkterna 16 A och 16 B.

I analysen nedan av om olika poster som enligt ÅRFL och ÅRKL utgör eget kapitalposter ska redovisas som eget kapital eller skuld vid tillämpningen av full IFRS, görs en bedömning dels av om det finns en avtalsenlig skyldighet att återbetala själva det tillskjutna kapitalet och dels en bedömning av om det föreligger en avtalsenlig skyldighet att betala avkastning på det tillskjutna kapitalet. Till en avtalsenlig skyldighet räknas enligt vår bedömning också bestämmelser som följer av företagets stadgar. Vi analyser detta utifrån definitionen i IAS 32.11(a)(i) (och andra relevanta delar av IAS 32 som avser denna del av definitionen) eftersom vi bedömer det som mindre troligt att en tillämpning av IAS 32.11(a)(ii) och IAS 32.11(b) skulle bli aktuell i detta sammanhang.

Det kan självfallet inte uteslutas att det i enskilda fall finns villkor i avtal eller stadgar som aktualiserar en tolkning även utifrån IAS 32.11(a)(ii) och IAS 32.11(b), men detta har vi bortsett ifrån i vår analys. Vi baserar vidare vår analys på undantagen från skuldklassificering i IAS 32.16A-B medan undantagen enligt IAS 32.16C-D troligen inte är tillämpliga eftersom de handlar om instrument som ger en rätt till en pro-rata andel av emittentens tillgångar bara vid likvidation.

5.2 Garantikapital i ömsesidiga försäkringsföretag

5.2.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- ska garantikapital i ömsesidiga försäkringsföretag redovisas som skuld eller eget kapital i koncernredovisningen 2010?

5.2.2 Några relevanta juridiska förutsättningar

Bestämmelser om garantikapital och återbetalning till den som skjutit till garantikapital (garanten) regleras i Försäkringsrörelselagen (1982:713 FRL). Enligt 1 kap. 7 § FRL är delägare i ett ömsesidigt försäkringsbolag försäkringstagarna. I bolagsordningen får det under vissa angivna förutsättningar föreskrivas att också de försäkrade skall vara delägare, även om de inte samtidigt är försäkringstagare, En garant kan i princip även vara delägare eller försäkrad men behöver inte vara det.

Av 1 kap 8 § FRL följer att ett ömsesidigt försäkringsbolag inte får bildas utan garantikapital, om det inte finns särskilda skäl för det. Om det behövs får tillskott av garantikapital göras även under rörelsens gång. Garantikapitalet skall betalas med pengar. Garantikapitalet skall återbetalas när det inte längre behövs för rörelsens ändamålsenliga bedrivande och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens sammansättning och storlek i 7 kap. 22-27 §§ FRL. Vi förutsätter i detta sammanhang att stämman inte har laglig rätt att neka till återbetalning av garantikapitalet givet att förutsättningarna i 1 kap 8§ FRL är uppfyllda. Om villkor för sådan återbetalning finns bestämmelser i 12 kap. 4 § FRL.

I FRL finns även närmare bestämmelser som utgår från att delägare eller särskilt delegerade och till och med garanter kan ha rösträtt på stämman (se bl.a. 9 kap. 1 § FRL)

Enligt 12 kap 4§ FRL får återbetalning av garantikapital bara ske efter beslut av bolagsstämman. Tillstånd krävs också från FI och beslutet ska registreras innan återbetalning får ske.

Även om de tidigare särbestämmelserna om ränta på garantikapital i ömsesidiga försäkringsbolag togs bort när den nya försäkringsrörelselagen infördes (se prop. 1997/99:87 ändrade försäkringsrörelseregler s. 296-299) så är det fortfarande möjligt att avtala om avkastning (ränta) på detta kapital enligt SOU 2006:55 "Ny associationsrätt för Försäkringsföretag" (se s. 41). Om så görs är utbetalningen av räntan underställd samma begränsningar som vanlig vinstutdelning i vinstutdelande bolag och omfattas därför av utdelningsbegränsningarna i 2 kap. 2§ FRL.

Enligt 12 kap. 1 och 2 §§ FRL får ränta och annan utdelning till garanter lämnas endast om det följer av bolagsordningen och är förenliga med vanliga regler för vinstutdelning, bl.a. försiktighetsprincipen.

I 14 kap. 14§ andra stycket regleras att i ett ömsesidigt försäkringsbolag skall, vid skifte av bolagets behållna tillgångar, de som var delägare i bolaget vid tiden för likvidationsbeslutet få del i tillgångarna enligt de fördelningsgrunder som bolagsordningen innehåller.

Enligt 14 kap. 22§ FRL så får en garant, om ett ömsesidigt försäkringsbolag har trätt i likvidation eller blivit försatt i konkurs, inte erhålla betalning av bolagets tillgångar för fordran avseende inbetalt garantikapital förrän bolagets övriga skulder har blivit fullt betalda eller erforderliga medel avsatts till detta.

5.2.3 Analys och bedömning

5.2.3.1 Tillskjutet garantikapital

Garantikapitalet ska enligt 1 kap. 8§ FRL återbetalas till garanten så snart det inte längre behövs för rörelsens ändamålsenliga bedrivande och en återbetalning är förenlig med bestämmelserna om kapitalbasens sammansättning och storlek i 7 kap. 22-27 §§. Som tidigare framgått måste även förutsättningarna för vinstutdelning i 12 kap. FRL vara uppfyllda. Denna lagstadgade återbetalningsskyldighet är villkorad av att en viss framtida händelse inträffar (att kapitalet ”*inte längre behövs för rörelsens ändamålsenliga bedrivande*”) Händelsen ligger utanför både emittentens och ägarens kontroll. Emittenten (försäkringsföretaget) av ett sådant instrument har alltså inte en ovillkorad rättighet i enlighet med IAS 32.25 att undvika att erlægga kontanter. Garantikapitalet uppfyller därför i grunden definitionen av en finansiell skuld. Vidare kan inte heller undantagen från detta i IAS 32.25 (a)-(c) inte anses vara uppfyllda. Att återbetalningen förutsätter beslut på bolagsstämma och FI:s tillstånd förändrar inte i sig återbetalningsskyldigheten. Att det finns utdelningsbegränsningar och andra begränsningar för återbetalningen påverkar inte heller klassificeringen. Det finns ett uttryckligt stöd för denna slutsats i IAS 32.19(a) som anger att ”*en restriktion på företagets förmåga att uppfylla en avtalsenlig förpliktelse beroende på brist på tillgång till utländsk valuta eller krav på godkännande från tillsynsmyndighet innan betalningen kan verkställas, upphäver inte att företaget har en avtalsenlig förpliktelse eller att ägaren inte har en avtalsenlig rättighet knuten till instrumentet*” .

På grund av att försäkringsföretaget inte har någon ovillkorad rätt att avstå från att erlægga kontanter när det gäller garantikapitalet, så behöver en analys göras av de undantag som finns i IAS 32.16A-B från att klassificera vissa instrument som skuldinstrument. Det är enligt vår bedömning tveksamt om man kan avtala om garantikapital som ger rätt till en pro-rata andel av försäkringsföretagets tillgångar vid likvidation. Vi har därför bortsett från denna möjlighet i denna analys. När ett instrument inte ger innehavaren rätten till en pro-rata andel av företagets nettotillgångar vid likvidation, så är inte samtliga kriterierna för undantag från skuldklassificering i IAS 32.16A-B uppfyllda vilket gör att garantikapitalet enligt FRL alltid är en finansiell skuld enligt IAS 32 och redovisas så i en balansräkning upprättad enligt full IFRS.

5.2.3.2 Avtalad avkastning

Utöver prövningen av karaktären på det insatta garantikapitalet måste man också pröva om avkastningen från garantikapitalet utgör en skuld eller en egetkapitalkomponent.

För det fallet att villkoren för avkastningen är utformad på sådant sätt att avkastning ska utgå om förutsättningarna för vinstutdelning i FRL är uppfyllda, och om de för ett visst år inte är uppfyllda men uppfylls under kommande år så att en ackumulerad avkastning utbetalas (förutsatt att stämman inte kan rösta emot en sådan utdelning), så utgör även denna avtalsenliga rätt att erhålla kontanter som avkastning en finansiell skuldkomponent hos försäkringsbolaget eftersom bolaget inte har en ovillkorad rättighet att undgå att erlægga dessa kontanter.

Om villkoren är utformade på ett sådant sätt att bolagsstämman är helt fri att fatta beslut om avkastning och inte behöver lämna avkastning även om förutsättningarna för vinstutdelning i FRL är uppfyllda, och om det för ett visst år inte utgår avkastning så ackumuleras avkastningen inte automatiskt i kommande års beslut på stämman och utbetalning, så utgör denna möjlighet att erhålla kontanter däremot en eget kapital komponent eftersom företaget har en ovillkorad rättighet att undgå att erlægga dessa kontanter. I denna bedömning kan det dock i enskilda fall vara relevant att göra en analys av frågan om bolagsstämman och innehavarna är samma parter eller om det i andra fall är möjligt att se på bolagsstämman som ett organ som självständigt företräder bolaget snarare än innehavarna av garantikapitalet (se vidare avsnitt 3.11.40.40 i KPMG Insights into IFRS 2009/2010). Detta förhållande kan komma att påverka slutsatsen om avkastningen är ett egetkapitalinstrument eller skuldinstrument.

5.2.4 Slutsats

Vid en tillämpning av full IFRS i koncernredovisningen gäller enligt vår mening följande för garantikapital enligt FRL. Garantikapital som inte ger rätt till avkastning och avkastning som enligt avtal ska utgå om förutsättningarna för vinstutdelning enligt FRL är uppfyllda och där avkastningen ackumuleras för utbetalning under kommande år om förutsättningarna för vinstutdelning enligt FRL inte är uppfyllda för ett visst år, ska enligt vår bedömning i sin helhet klassas som finansiella skuld enligt IAS 32. Garantikapitalet och avkastningen bör alltså också redovisas som skulder i balansräkningen och inte som eget kapital. Vidare bör utbetald avkastning då redovisas som kostnad i resultaträkningen vid en tillämpning av full IFRS i koncernredovisningen.

Garantikapital som ger rätt till ränta men som enligt garantiavtalet ger garanten avkastning bara om bolagsstämman väljer att fatta beslut om utdelning och där avkastningen inte ackumuleras för utbetalning under kommande år om bolagsstämman inte fattar beslut om vinstutdelning, består enligt vår bedömning av en skulddel (nuvärdet av återbetalningen av garantikapitalet) och en egetkapitaldel (utdelningen). Som framgått måste bolagsstämman ha en ovillkorad rätt att avstå från att lämna avkastning. Bedömningen kan dock påverkas av om bolagsstämman självständigt företräder bolaget eller inte.

5.3 Eget kapitalposter i understödsföreningar

5.3.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- Hur ska eget kapitalposter i understödsföreningar redovisas i koncernredovisningen 2010?

5.3.2 Några relevanta juridiska förutsättningar

Av 5 kap. 4 § 4 ÅRFL framgår att i understödsföreningar skall som eget kapital tas upp Fond för verkligt värde, Övriga fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Förlust för räkenskapsåret tas därvid upp som avdragspost.

Enligt 23 § lagen (1972:262) om understödsföreningar (LUF) ska vid bokslut för varje verksamhetsgren avsättas till en försäkringsfond för denna vad som av intäkterna inte åtgått för kostnader under räkenskapsåret. Framgår av försäkringsteknisk utredning att försäkringsfond överstiger vad som behövs för att täcka premiereserven jämte en tjugondel därav, får överskjutande belopp helt eller delvis undantas från försäkringsfonden, om stadgarna innehåller bestämmelse enligt vilken det får ske. I annat fall får medel undantas från försäkringsfond bara efter Finansinspektionens medgivande. Sådant medgivande får inte lämnas, om åtgärden kan äventyra föreningens förmåga att fullgöra sina förpliktelser.

Storleken på försäkringsfonden eller, i förekommande fall, fonderna bestämmer fördelningen av avkastningen (se 3 kap. 6 § FFFS 2008:26).

Enligt allmänna råd under 5 kap. 7§ FFFS 2008:28 bör en understödsförening i not till balansräkningen upplysa om försäkringsfondens storlek och hur stor del som redovisas som "Livförsäkringsavsättning" (DD.2) respektive "Övriga fonder" (AA.V.4). Detta gäller även koncernredovisningar enligt full IFRS (se allmänna råd i 7 kap. FFFS 2008:28).

Enligt 11 § p 14 LUF ska en understödsförenings stadgar ange hur medel som inte ingår i försäkringsfond ska användas samt, om återbäring skall förekomma, bestämmelser om detta.

Utöver bestämmelserna om försäkringsfond har vi inte kunnat identifiera några andra lagstiftade fonder för understödsföreningar i LUF.

5.3.3 Analys och bedömning

Den fond som enligt LUF måste förekomma i en understödsförening är försäkringsfonden som delvis är en premiereserv och delvis en säkerhetsbuffert. Fonden är dock inte en självständig post i balansräkningen enligt lagbegränsad IFRS utan där redovisas skulddelen och bufferten som en försäkringsteknisk avsättning värderad enligt FRL respektive Övrig fond under eget kapital. Vissa

mindre försäkringsföretag kan dock alltså redovisa en försäkringsfond värderad enligt äldre regler med stöd av dispens från FI. Vidare ska alla försäkringsföretag enligt lagbegränsad IFRS upplysa om försäkringsfondens storlek och hur den är fördelad på dels livförsäkringsavsättning och dels medel som ingår i posten övriga fonder i eget kapital. Vår slutsats är att det även för understödsföreningar regelmässigt finns en lagstadgad del av en fond som redovisas som eget kapital vid upprättandet av årsredovisningen enligt lagbegränsad IFRS.

En beräknad premiereserv enligt LUF är en skuld enligt IFRS i vart fall om värderingen skett enligt godtagbara principer enligt IFRS 4.14 (bl.a. så att inte posten inte innehåller avsättningar för avtal som inte är utfärdade per balansdagen). Säkerhetsdelen torde dock regelmässigt uppfylla kriterierna på eget kapital, förutsatt att värderingen av premiereserven som ingår i försäkringsfonden värderats på ett sådant sätt att någon ytterligare avsättning inte måste göras enligt principerna om förlustprövning i IFRS 4.15-19. Detsamma bör gälla andra till försäkringsfonden förda belopp om det saknas en förpliktelse att betala ut beloppet. Det är också möjligt att presentera säkerhetsdelen som försäkringsteknisk avsättning eftersom IFRS 4 inte innehåller några regler om hur försiktig en försäkringsgivare får vara när försäkringsskulden värderas.

De fonder som förekommer i olika understödsföreningar utöver försäkringsfonden, dvs. fria fonder, bygger på förutsättningar som är individuella och som bestäms i understödsföreningens stadgar (eller möjligen genom avtal). Huruvida dessa fria fonder ska klassificeras som skuld eller eget kapital enligt full IFRS är något som måste bedömas i det enskilda fallet utifrån huvudsakligen utifrån principerna i IAS 32 där de mest kritiska i detta sammanhang är

- (i) föreligger det en avtalsenlig/stadgeenlig förpliktelse att erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång? inklusive
- (ii) har företaget en ovillkorlig rätt att undgå att erlægga kontanter eller annan finansiell tillgång)?
- (iii) Om svaret på (i) är ja och nej på (ii) är undantagen från skuldklassificering i IAS 32.16A-D är uppfyllda?
- (iv) Hur ska man se på bolagsstämmans ställning visavi de parter som bolaget har kontraktuella eller stadgeenliga skyldigheter att erlægga kontanter till?
- (v) Uppfyller medlen i dessa fonder kriterierna på att vara diskretionära delar enligt IFRS 4?

5.3.4 Slutsats

De fonder som kan förekomma i en understödsförening och som i dag redovisas som en del av eget kapital har, när det gäller säkerhetsbufferten i försäkringsfonden enligt LUF (som kan ha redovisat som en Övrig fond i balansräkningen enligt ÅRFL), uppkommit på grund av lagkrav eller frivillig omföring utan avtalsenlig/stadgeenlig förpliktelse att under vissa förutsättningar betala beloppet till försäkringstagare eller annan. Säkerhetsbufferten kan därför redovisas som eget kapital även vid tillämpning enligt full IFRS, men det finns också en möjlighet att presentera

denna som en del av de försäkringstekniska avsättningarna förutsatt att vissa grundläggande förutsättningar i IFRS 4 har uppfyllts.

De övriga delarna av fria fonder som instiftats i juridisk person av understödsföreningar som ska upprätta koncernredovisning enligt full IFRS måste emellertid analyseras närmare i det enskilda fallet utifrån stadgar och avtal med försäkringstagare och försäkrade för att avgöra om dessa medel utgör skuld eller eget kapital vid upprättandet av en koncernredovisning enligt full IFRS 2010.

5.4 Grundfond i sparbanker

5.4.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- Ska grundfond i sparbanker redovisas som skuld eller eget kapital?

5.4.2 Några relevanta juridiska förutsättningar

I en sparbank ska eget kapital enligt 5 kap. 4§ p4 ÅRKL delas upp i fonder och vinst eller förlust för räkenskapsåret. Med fonder avses Grundfond, Uppskrivningsfond, Reservfond, Kapitalandelsfond, Fond för verkligt värde samt Garantifond. Benämningen fond får inte användas för annat belopp i balansräkningen. Förlust för räkenskapsåret tas upp som avdragspost.

Bestämmelserna om grundfond i sparbanker återfinns i Sparbankslagen (1987:619). Det finns inga bestämmelser i lagen som kräver att grundfond ska återbetalas till de som vid bildandet av sparbanken tillhandahållit de medel som utgjorde den initiala grundfonden eller till någon annan. Det framkommer emellertid bl.a. av 2 kap. 5§ att det finns en möjlighet att i reglementet stipulera att ränta ska utgå på hela eller delar av grundfonden. Vidare framgår det av bl.a. 5 kap. att om det i reglementet finns ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, så får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Med andra ord finns det möjligheter för en enskild sparbank att i reglemente särskilt reglera att (i) ränta ska utgå samt att (ii) återbetalning av grundfond helt eller delvis ska ske (vilket förutsätter att de krav som ställs upp i Sparbanklagen för en sådan återbetalning efterlevs).

5.4.3 Analys och bedömning

Det finns inga lagkrav på att vare sig insatta medel i grundfond eller avkastning från insatta medel ska utgå till dem som stått för kapitalet i grundfonden. Därmed kan inte någon generell slutsats dras om konsekvensen vid en övergång till full IFRS när det gäller grundfondens klassificering som skuld eller eget kapital. Sparbankslagen ger utrymme för särskilda överenskommelser om att (i) grundfond helt eller delvis ska eller får återbetalas samt (ii) avkastning ska eller får utgå. En analys måste därför göras utifrån de individuella förutsättningarna av om insatt kapital och/eller avkastning utgör skuld eller egetkapitalkomponenter på ett liknande sätt som görs i avsnittet 5.2 om garantikapital i ömsesidiga försäkringsföretag.

5.4.4 Slutsats

Det finns inga lagkrav på att vare sig insatta medel i grundfond eller avkastning från insatta medel ska utgå till de som stått för kapitalet i grundfonden. Sparbankslagen ger utrymme för särskilda överenskommelser om att (i) grundfond helt eller delvis ska eller får återbetalas samt (ii) avkastning ska eller får utgå. En analys måste därför göras utifrån de individuella förutsättningarna från fall till fall. Därmed kan inte någon generell slutsats dras om konsekvensen

vid en övergång till full IFRS när det gäller grundfondens klassificering som skuld eller eget kapital.

5.5 Medlemsbankers insatskapital

5.5.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet

- Ska medlemsbankers insatskapital redovisas som skuld eller som eget kapital?

5.5.2 Några relevanta juridiska förutsättningar

I medlemsbank, kreditmarknadsförening och i institut för elektroniska pengar som är en ekonomisk förening skall eget kapital enligt 5 kap. 4§ p5 ÅRKL delas upp i bundet eget kapital och fritt eget kapital eller ansamlad förlust. Under bundet eget kapital skall tas upp Insatskapital, Uppskrivningsfond, Reservfond och Kapitalandelsfond. Medlemsinsatser och förlagsinsatser ska redovisas var för sig.

Bestämmelserna om förutsättningarna för insatskapital i medlemsbanker återfinns i Lagen (1995:1570) om medlemsbanker (LOM). Insatskapital kan utgöras av dels medlemsinsatser och dels av förlagsinsatser.

5.5.2.1 Medlemsinsatser

Av 4 kap 1§ (LOM) framgår att en medlem som har avgått ur en medlemsbank har rätt att få ut sina inbetalda eller genom insatsemission tillgodoförda medlemsinsatser. Beloppet får dock inte överstiga hans andel i förhållande till övriga medlemmar av bankens egna kapital enligt den balansräkning som hänför sig till tiden för avgången. Vid beräkningen av bankens egna kapital ska man bortse från reservfonden, fonden för realiserade vinster, uppskrivningsfonden och förlagsinsatserna. Banken får betala ut en medlems inbetalda eller genom insatsemission tillgodoförda medlemsinsatser tidigast sex månader efter dennes avgång. Utbetalning får verkställas bara en gång per kvartal och efter Finansinspektionens tillstånd. Inspektionen ska ge tillstånd till utbetalning om inte bankens förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras.

Av 2 kap. 4§ p 10 (LOM) framgår att stadgarna ska ange vad som ska ske med bankens behållna tillgångar när den upplöses.

Av 8 kap. 4 § (LOM) framgår att gottgörelser och sådan vinstutdelning som beräknas i förhållande till den omfattning i vilken någon har deltagit i medlemsbankens verksamhet eller i övrigt tagit denna i anspråk får lämnas även till andra än medlemmar. Vidare anges att vinstutdelning som beräknas på annat sätt än i förhållande till den omfattning i vilken någon deltagit i medlemsbankens verksamhet eller i övrigt tagit den i anspråk får även lämnas till innehavare av förlagsandelar och till avgången medlem i förhållande till inestående insatser

5.5.2.2 *Förlagsinsatser*

Enligt 2 kap. 2§ (LOM) ska stadgarna ange vad som ska gälla för förlagsinsatser och insatsemissioner.

Av 5 kap. 7§ (LOM) framgår att den som innehar en förlagsandel har rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast fem år efter tillskottet, om han eller hon skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg. Vidare framgår att det i stadgarna kan bestämmas att det får förekomma förlagsinsatser som ska lösas in vid en viss tidpunkt utan föregående uppsägning, dock tidigast fem år efter tillskottet. En sådan bestämmelse får inte avse redan tillskjutna förlagsinsatser. Inlösen enligt 7 § sker till det belopp som utgör insatsens storlek enligt förlagsandelsbeviset eller, för förlagsandelar som har registrerats hos en central värdepappersförvarare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument, insatsens storlek enligt registreringen. Beloppet får dock inte överstiga vad som av medlemsbankens egna kapital enligt den senast fastställda balansräkningen, utan anlitande av reservfonden eller uppskrivningsfonden, belöper på andelen i förhållande till övriga förlagsinsatser.

Av 5 kap. 3 § (LOM) följer att om medlemsbanken upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavarna av förlagsandelar rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek, innan utbetalning sker för andra ändamål. Finns det flera förlagsinsatser och förslår inte överskottet till full betalning av samtliga, ska överskottet fördelas på insatserna i förhållande till deras storlek.

5.5.3 **Analys och bedömning**

5.5.3.1 *Medlemsinsatser*

Utifrån bestämmelserna i lagen om medlemsbanker föreligger det på grund av kraven i 4 kap. 1§ (LOM) om rätt till återbetalning av tillgodoförda medlemsinsatser en avtalsenlig förpliktelse att erlagga kontanter eller annan finansiell tillgång till ett annat företag eftersom företag inte har en ovillkorad rättighet att undgå att erlagga dessa kontanter eller annan finansiell tillgång. Huruvida undantagen i IAS 32.16A-B är uppfyllda kan vara olika från fall till fall eftersom stadgarna kan ange en annan fördelning av bankens behållna tillgångar vid likvidation än att de i pro-rata andelar tillfaller medlemmarna. Att medlemsinsatserna är den klass av instrument som har lägst prioritet till bankens tillgångar torde emellertid vara uppfyllt likaså punkterna (c)-(e) i IAS 32.16A.

När det gäller kraven i IAS 32.16B om att emittenten (medlemsbanken) inte får ha några andra finansiella instrument eller avtal som har

- (i) totala kassaflöden som huvudsakligen baserar sig på resultatet, förändringen av redovisade nettotillgångar eller förändringen av det verkliga värdet av företagets redovisade och oredovisade nettotillgångar (exklusive ett sådant instruments eller avtals eventuella effekter), och

- (ii) till effekt att i betydande omfattning begränsa eller fastställa residualavkastningen till innehavarna av inlösbare instrument

så förefaller teoretiskt möjligt för en medlemsbank att i stadgarna ange att även innehavarna av förlagsinsatser ska ha rätt till utdelning och på det viset erhålla kassaflöden som huvudsakligen baserar sig på resultat, förändring av nettotillgångar (redovisade och oredovisade) på ett sätt som i betydande omfattning begränsar residualavkastningen till de som stått för medlemsinsatserna. I ett sådant fall så är inte undantaget i IAS 32.16B inte uppfyllt och medlemsinsatserna uppfyller då kriterierna för att vara en skuld enligt IAS 32. Beroende på hur stadgarna är utformade i det enskilda fallet när det gäller (i) hur nettotillgångar ska fördelas vid likvidation och (ii) om och på vilket sätt som innehavare av förlagsinsatser har rätt till utdelning så är det teoretiskt möjligt att det i dessa enskilda fall kan dras slutsatsen att medlemsinsatserna uppfyller kriterierna i IAS 32.16A-B för undantagen från klassificering som finansiell skuld.

5.5.3.2 Förlagsinsatser

Även för förlagsinsatser föreligger en kontraktuell skyldighet att erlægga kontanter eftersom den som innehar en förlagsandel har rätt att få förlagsinsatsen inlöst tidigast fem år efter tillskottet, om han eller hon skriftligen säger upp beloppet minst två år i förväg.

Av 5 kap. 3 § (LOM) följer att om medlemsbanken upplöses och det vid upplösningen finns överskott, har innehavarna av förlagsandelar rätt att så långt överskottet räcker få förlagsinsatserna inlösta med belopp motsvarande insatsernas storlek, innan utbetalning sker för andra ändamål. Finns det flera förlagsinsatser och förslår inte överskottet till full betalning av samtliga, ska överskottet fördelas på insatserna i förhållande till deras storlek. Detta indikerar att förlagsinsatserna har en högre prioritet än medlemsinsatser vid en likvidation vilket innebär att undantagen i IAS 32.16A(b) inte är uppfyllda och att därför förlagsinsatser i medlemsbanker bör redovisas som skuld snarare än eget kapital i en medlemsbank vid upprättandet av koncernredovisning enligt full IFRS.

5.5.4 Slutsats

Beroende på hur stadgarna är utformade i medlemsbanken med avseende på rättigheter för eventuella innevarare av förlagsinsatser hos banken att erhålla utdelning och andel av nettotillgångar, alternativt om annan än innehavare av medlems- och förlagsinsatser har rätten till behållningen av medlemsbankens nettotillgångar vid en likvidation så ska medlemsinsatserna klassificeras antingen som skuld eller eget kapital av medlemsbanken. När det gäller förlagsinsatserna så ska dessa klassificeras som skuld eftersom det dels föreligger en kontraktuell skyldighet att erlægga kontanter och dels att förlagsinsatserna inte har den lägsta prioriteten till bankens nettotillgångar vid likvidation.

6. Fråga om upplysningar om eget kapital

6.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet;

- Hur ser ni på upplysningskravet om eget kapital enligt 5 kap. 4 § 1-3 ÅRFL (vilket blir tillämpligt i koncernredovisningen genom hänvisningen i 7 kap. 6 § till 7 kap 5 §, där e) refererar till upplysningskravet i 5 kap. 4 §)?

6.2 Juridiska förutsättningar

Av 7 kap 5§ ÅRFL följer att företag som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder bl.a. ska tillämpa bestämmelserna i 5 kap. 4 § 1–3, 5 och 7–9 i samma lag om eget kapital och avsättningar. Bestämmelserna i 5 kap. 4§ 1-3 anger att upplysning ska lämnas om eget kapital uppdelat på bundet respektive fritt eget kapital med varje kapitalslag angivet för sig. Vad som anses utgöra poster som ingår i eget kapital anges också i dessa bestämmelser.

Av IAS 1.54(q-r) framgår att balansräkningen som ett minimum måste innehålla följande poster inom eget kapital;

- innehav utan bestämmande inflytande (tidigare: minoritetsintresse)
- emitterat kapital hänförligt till ägare av moderföretaget
- och annat eget kapital hänförligt till ägare av moderföretaget

I ett uttalande från Rådet för finansiell rapportering (UFR 8 Redovisning av eget kapital i koncern) framkommer att den del av det egna kapitalet som är hänförlig till innehavare av andelar i moderföretaget i balansräkningen bör redovisas uppdelat på

- Aktiekapital,
- Övrigt tillskjutet kapital,
- Reserver, samt
- Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat.

6.3 Analys och bedömning

Vår bedömning är att upplysningskraven i 5 kap. 4§ 1-3 ÅRFL om eget kapital gäller även när ett svenskt försäkringsföretag tillämpar s.k. full IFRS (dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder, även kallad IAS-förordningen). Detta framkommer uttryckligen av lagtexten i 7 kap 5§ p 4e i samma lag. Det bör noteras att kraven i ÅRFL avser tilläggsupplysningar och inte krav om att vissa specifika poster ska finnas i balansräkningen vilket istället regleras av UFR 8 som enligt allmänna råd under 7 kap 3§ FFFS 2008:26 ska tillämpas vid upprättande av koncernredovisning enligt IAS-förordningen.

När upplysning ska lämnas om de olika eget kapitalposterna enligt 5 kap. 4§ 1-3 ÅRFL kommer dessa i många fall inte automatiskt motsvaras av endast en av de fyra delposter som UFR 8 anger. Därför kan det i framtiden vara lämpligt att lämna upplysningarna om de olika komponenterna av eget kapital enligt ÅRFL i två dimensioner så att avstämning erhålls mot balansposterna och posterna i juridisk person. En ytterligare komplikation tillstöter om några av de poster som enligt ÅRFL eller ÅRKL utgör eget kapital, men vid redovisning enligt full IFRS utgör skuld. Detta kan möjligen överbryggas i en anpassad tilläggsupplysning som i ena dimensionen beskriver rubricering i balansräkning som skuld eller eget kapital enligt full IFRS och i en annan dimension anger hur dessa belopp fördelar sig i de olika komponenter av eget kapital som bör finnas enligt ÅRFL respektive ÅRKL.

Det bör noteras att motsvarande förutsättningar gäller för upplysningar i kreditinstitut och värdepappersbolag genom kraven i ÅRKL om upplysningar i 5 kap. 4§ 1-7 om skulder eget kapital (som blir i koncernredovisningen genom hänvisningen i 7 kap. 7 § till 7 kap 4 §, där punkten 4 refererar till upplysningskravet i 5 kap. 4 § ÅRKL).

6.4 Slutsatser

Upplysningar om olika poster inom eget kapital med uppdelning på bundet och fritt eget kapital ska lämnas även vid tillämpning av full IFRS av såväl försäkringsföretag, kreditinstitut som värdepappersbolag i och med det explicita lagkrav som finns i såväl ÅRFL som i ÅRKL.

7. Frågor om eventuella anpassningar av försäkringsföretags balans- och resultaträkningar för koncernen

7.1 Problemformulering

De frågeställningar som FI vill ha utredda på detta område är enligt avropet

- Vilka förändringar i balans- och resultaträkningens uppställning är nödvändiga?
- Kan t.ex. företagen fortsätta att dela upp resultatet i en teknisk och en icke-teknisk del och kan skadeförsäkringsföretagen fortsätta att överföra kapitalavkastning från det icke-tekniska resultatet till det tekniska?
- Kan begreppet placeringstillgångar och ÅRFLs uppställning av dessa även användas i koncernredovisningen.
- Kan ÅRFLs indelning av försäkringstekniska avsättningar behållas?

7.2 Analys och bedömning

7.2.1 Allmänna utgångspunkter

Bilagorna 1-2 i ÅRFL och FFFS 2008:26 anger de uppställningsformat för resultat- och balansräkning som ska följas vid tillämpningen av s.k. lagbegränsad IFRS. I IFRS-regelverket är det IAS 1 som innehåller normerna och principerna för vad som ska ingå i de finansiella rapporterna i vilka resultat- och balansräkning ingår. Enligt IAS 1 ska en rapport över totalresultat innehålla samtliga intäkts- och kostnadsposter som redovisas för en period och det ska presenteras antingen i en enda rapport över totalresultat eller i två rapporter: en rapport med komponenterna i resultatet (separat resultaträkning) och en andra rapport som inleds med resultatet och som innehåller komponenterna i övrigt totalresultat (rapport över totalresultat). Ansatsen i ÅRFL och ÅRKL är en detaljreglering medan principerna i IAS 1 anger mer principiella allmänna utgångspunkter även om vissa detaljerade minimikrav också anges.

I de nedan följande avsnitten så beskrivs vissa poster i resultat- och balansräkningsformaten i ÅRFL där det finns skäl att misstänka att det finns en viss problematik med att även vid tillämpning av full IFRS fortsätta användningen av dessa poster. Vi tar i några fall upp möjligheter till frivilliga förändringar av resultat- och balansräkning. Om ett försäkringsföretag frivilligt vill ändra sitt uppställningsformat för resultat- och balansräkning öppnar sig vid tillämpningen av IAS 1 ett stort antal olika varianter på hur dessa räkningar kan se ut så vi gör därför inte anspråk på att vara fullständiga i våra exempel i detta avseende.

Vi har under utförandet av detta uppdrag fått uppgiften att den portugisiska försäkringstillsynsmyndigheten (Instituto de Seguros de Portugal), som också har normgivningsrätt på redovisningsområdet, har infört rapporteringsformat för resultat- och balansräkning för redovisning i juridisk person som avviker väsentligt för standardformaten i försäkringsredovisningsdirektivet (rådets direktiv 91/674/EEG) som de svenska rapporteringsformaten bygger på. Även i Portugal tillämpas "lagbegränsad IFRS" dvs. IFRS inom ramen för nationell redovisningsförfattning.

7.2.2 Uppdelning av resultaträkningen i tre delar

7.2.2.1 Principerna i IAS 1

Av IAS 1.29 följer att ett företag ska separat redovisa varje väsentlig kategori av likartade poster. Ett företag ska separat redovisa poster av olikartad karaktär eller funktion såvida de inte är oväsentliga.

7.2.2.2 Analys och slutsats

Resultaträkningen består vid tillämpningen av lagbegränsad IFRS egentligen av tre resultaträkningar. En del för skadeförsäkringsverksamhet (teknisk), en del för livförsäkringsverksamhet (teknisk) och en icke-teknisk del. På grund av principerna i IAS 1.29 om att likartade poster redovisas tillsammans, är det svårt att se att det skulle kunna vara möjligt att bibehålla en uppställningsform där skadeförsäkrings- och livförsäkringsrörelsernas intäkter och kostnader presenteras i olika delräkningar.

Vad som är något mindre uppenbart är om det är förenligt med IAS 1 att ha en resultaträkning med en teknisk del och en icke-teknisk del. Argumentet mot detta skulle vara att man genom en sådan uppställning inte redovisar intäkter sammanhållet (se IAS 1.82(a)). Mot detta kan å andra sidan anföras att så länge de olika intäktsposterna framgår av resultaträkningen så finns det inget uttryckligt krav om att det ska återfinnas en totalsummering för intäkterna på det sätt som flera europeiska försäkringsföretag valt att göra. Det är vår bedömning att någon uppenbar konflikt inte skulle förekomma mot IAS 1 om ett svenskt försäkringsföretag i teorin skulle kunna bibehålla uppdelningen i en teknisk resp. icke-teknisk del då denna uppdelning har vissa likheter mellan en uppdelning mellan rörelsens resultat och annat resultat (t.ex. från finansiella poster) även om man vid denna tillämpning eventuellt får ha ett bredare synsätt på vad som ingår i försäkringsrörelsens (tekniskt) resultat än vad som hittills tillämpats vid tillämpningen av lagbegränsad IFRS.

7.2.3 Presentation i balansräkningen av placeringstillgångar

7.2.3.1 Principerna i IAS 1

Av IAS 1.54(b) följer att en av de rader som minst måste finnas i rapporten över finansiell ställning är förvaltningsfastigheter. Vidare följer det av IAS 1.55 att ett företag ska redovisa ytterligare poster, rubriker och delsummer i rapporten över finansiell ställning när så är relevant för förståelsen av företagets finansiella ställning.

7.2.3.2 *Analys och slutsats*

Eftersom ett försäkringsföretaget i allmänhet har ett gemensamt syfte med sina placeringar i finansiella instrument och fastigheter (att generera avkastning så att premier kan hållas på lägre nivåer och/eller att avkastningen är en del av den försäkringsförmån som erbjuds försäkringstagaren), förefaller det naturligt att även en balansräkning som upprättas utifrån full IFRS kan innehålla delrubriken Placeringstillgångar.

För de fall då försäkringsföretaget innehar rörelsefastigheter uppkommer särskilda frågeställningar. Rörelsefastigheter och förvaltningsfastigheter måste som princip presenteras separat i balansräkningen om IAS 1.54(b) ska uppfyllas. Det borde dock vara fullt möjligt att åstadkomma detta genom att specificera placeringstillgångarna på förvaltningsfastigheter respektive rörelsefastigheter. Vidare kan man argumentera för att det är vilseledande att presentera en fastighet som man använder i den egna verksamheten i mer än en ringa grad som en placering. Mot detta kan man å andra sidan hävda att fastigheten faktiskt ändå är en placering på grund av den kapitalvinst som kan komma att realiseras vid en eventuell framtida försäljning. Vår bedömning är att det finns tillräcklig logik i att presentera en rörelsefastighet som en placeringstillgång under en gemensam delrubrik tillsammans med andra placeringstillgångar även vid tillämpningen av full IFRS.

7.2.4 **Kan ÅRFLs indelning av försäkringstekniska avsättningar behållas?**

7.2.4.1 *Principerna i IAS 1*

IAS 1 innehåller minimikrav på poster som behöver framgå i rapporten för finansiell ställning (IAS 1.54) och poster i rapporten över totalresultat (IAS 1.82). Utöver de angivna posterna gäller de allmänna principerna i bl.a. IAS 1.55 och IAS 1.85 som presenterar allmänna instruktioner om att ytterligare poster, rubriker och delsummor ska tas in när det är relevant för förståelsen av de finansiella rapporterna. Försäkringstekniska avsättningar och förändringar i försäkringstekniska avsättningar ingår inte i dessa minimikrav.

I implementeringsvägledningen till IFRS 4 nämns i IG 22 att en försäkringsgivare för att uppfylla de allmänna principerna i IAS 1 kan behöva göra underklassificeringar av försäkringsskulder såsom t.ex.

- Ej intjänade premier
 - Rapporterade skador
 - Inträffade men ej rapporterade skador
 - Avsättningar som uppstått till följd av förlustprövning
- etc.

På ett liknande sätt lämnas vägledning i IG24-29 när det gäller posterna i rapporten över totalresultat.

7.2.4.2 *Analys och slutsats*

Det är utifrån de allmänna utgångspunkterna i IAS 1 kompletterat med vägledningen i IFRS 4 svårt att se att det inte skulle vara tillåtet att fortsätta med den relativt detaljerade presentationen i resultatet av de olika poster som har med försäkringstekniska avsättningar att göra. Vi vill dock påminna om den slutsats vi kommit till i avsnitt 7.2.2 när det gäller att resultatposter som avser försäkringstekniska avsättningar för skadeförsäkring och livförsäkringen inte kan presenteras i två separata räkningar utan rimligen presenteras på samma rader i resultatet med vidare specifikation i segmentsrapporteringen för de fall när den interna rapporteringen till ledande befattningshavare görs med en uppdelning på skade- och livförsäkringsrörelse. Man är i IFRS i första hand hänvisad till segmentsredovisning i not för att spegla olika verksamheters intäkter, kostnader och resultat även om det inom IAS 1 finns vissa frihetsgrader inom en och samma resultaträkning där anpassning av poster för skade- respektive livförsäkring skulle kunna vara möjlig.

Även när det gäller presentation av försäkringstekniska avsättningar i balansräkningen ser vi inga hinder till att de inte skulle kunna följa uppställningsformatet i ÅRFL och FFFS 2008:26 inklusive de delrubriker som används idag. Det är rimligt att anse att en separat presentation ska kunna (bör) göras av avsättningar där försäkringstagarna bär risk. Att de försäkringstekniska avsättningarna får delas upp i ytterligare poster är redan tillåtet under lagbegränsad IFRS genom 3 kap 2§ ÅRKL (jfr 3 kap. 4§ 3 stycket ÅRL), vilket gör att den ytterligare underindelning som skulle kunna vara nödvändig för att uppfylla IAS 1 redan är möjlig/obligatorisk att tillämpa idag.

Det går inte helt utesluta möjligheten att en mer kondenserad presentation i balansräkningen av försäkringstekniska poster frivilligt kan göras mot bakgrund av IAS 1 principbaserade inriktning som gör det svårt att avgöra exakt när det är nödvändigt med en mer eller mindre kondenserad presentation i balansräkningen så länge man uppfyller minimikraven på poster som ska framgå av balansräkningen (IAS 1.54).

7.2.5 Redovisning av avkastningsskatt som en del av årets skattekostnad

7.2.5.1 *Principerna i IAS 1*

Enligt IAS 1.81(d) ska skattekostnader presenteras separat i rapporten över totalresultat. I 26 § i bilaga 4 till FFFS 2008:26 anges att här redovisas skatt på årets resultat inkluderande både aktuell och uppskjuten skatt. Med skatt på årets resultat menas enligt föreskrifterna i försäkringsföretag som bedriver skadeförsäkringsrörelse inkomstskatt och i försäkringsföretag som bedriver livförsäkringsrörelse inkomstskatt och avkastningsskatt i den mån de inte redovisar avkastningsskatt som driftskostnad. Denna skrivning snävas dock in i allmänna råd under 26 § i FFFS 2008:26 där det anges att livförsäkringsföretag bör i denna post redovisa sådan avkastningsskatt som beräknats på kapitalunderlaget vid räkenskapsårets ingång enligt lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

7.2.5.2 *Analys och slutsats*

Syftet med raden skattekostnad är enligt vår bedömning att ange den skattekostnad som belöper på bolagets beskattningsbara inkomst, medan avkastningsskatt som kan ses som en form av förmögenhetsskatt snarare är en kostnad inom rörelseresultatet (eller möjligen det tekniska resultatet utifrån synsättet att rörelseresultat och tekniskt resultat är näraliggande resultatbegrepp).

Vår tolkning av det allmänna rådet under 26§ i bilaga 4 till FFFS 2008:26 är att den utgör en anvisning om att avkastningsskatt som beräknats på kapitalunderlaget enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel redovisas som årets skattekostnad snarare än vad som anges i föreskriften i 26§ alternativt som driftskostnad.

Därför måste de försäkringsföretag till skillnad från vid tillämpning av lagbegränsad IFRS bryta ut avkastningsskatten från aktuell och uppskjuten skatt vid upprättandet av en resultaträkning enligt full IFRS och redovisa avkastningsskatten i resultatpost före skatt.

7.2.6 Överföring av kapitalavkastning från icke-tekniskt till tekniskt i skadeförsäkring

7.2.6.1 Principerna i IAS 1

Enligt IAS 1. 29 ska ett företag separat redovisa varje väsentlig kategori av likartade poster. Vidare ska ett företag tydligt identifiera och särskilja de finansiella rapporterna från annan information i samma publicerade dokument.

7.2.6.2 Analys och slutsats

Frågan gäller om det är förenligt med IFRS att liksom i dag i skadeförsäkringsrörelse göra en omföring från icke-tekniskt resultat till skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat av "En rimlig avkastning på den aktuella försäkringsrörelsens kassaflöden" (3 kap 3§ FFFS 2008:26).

Som vi tidigare argumenterat ovan är det teoretiskt möjligt att en resultaträkning enligt full IFRS kan ha en subtotal som heter försäkringsrörelsens tekniska resultat och en annan subtotal som heter försäkringsrörelsens icke-tekniska resultat och att företaget i sina redovisningsprinciper redogör grunden för denna indelning. Att inom ramen för en sådan indelning ha kapitalavkastningen placerad i sin helhet i det icke-tekniska eller i det tekniska resultatet skulle enligt vår bedömning också vara möjligt inom ramen för tillämpning av full IFRS. Det är däremot högst tveksamt om det är möjligt att som idag görs i skadeförsäkring föra över delar av resultatet från kapitalavkastningen från det icke-tekniska resultatet till det tekniska.

Det är svårt att mer precist peka på vilken paragraf eller övergripande princip som ligger till grund för denna bedömning som därför är av relativt subjektiv karaktär. Det överförda beloppet från det icke-tekniska till det tekniska är en sorts "som om"-resultat (ett proformamått) som ju i den övriga tillämpningen av IFRS måste hållas utanför de formella räkningarna. Man kan möjligen anföra att IAS 1.49 anser att denna typ av information ska särskiljas från de finansiella rapporterna. Det troligen starkaste argumentet för vår slutsats är att kraven i IAS 1.29 om att likartade poster redovisas tillsammans inte skulle uppfyllas om kapitalavkastningen delades upp i två delar.

7.2.7 Redovisning av premier för avgiven återförsäkring som en minskad intäkt

7.2.7.1 IAS 1 och IAS 18

Enligt definitionen av intäkt i IAS 18.7 så är en intäkt ”Intäkt är det *bruttoinflöde* av ekonomiska fördelar som uppstår i ett företags ordinarie verksamhet under en period, och som ökar företagets eget kapital, med undantag för ökning som beror på tillskott från aktieägare” (betoningen är tillagd).

7.2.7.2 Analys och slutsats

Av uppställningsformaten till resultaträkning i bilaga 2 till FFFS 2008:26 framgår det för den tekniska redovisningen av skade- respektive livförsäkringsrörelse att premier för avgiven återförsäkring är ett belopp som räknas av från premieinkomsten resp. intäkten.

Mot bakgrund av definitionen av en intäkt som ett bruttoinflöde är det vår bedömning att det inom ramen för tillämpning av full IFRS inte är möjligt att redovisa premieintäkter från direktförsäkring netto mot kostnader relaterade till premier för avgiven återförsäkring. Som ett minimum torde då krävas att bruttot liksom idag anges i resultatet och att nettot utgör en delsummeringsrad (som bl.a. Aviva och RSA gör). Utifrån en sådan presentation skulle det kunna argumenteras för att bruttointäkterna framgår av resultatet om än inte summerat på en enda rad.

7.2.8 Kvittning av värdeförändring på fondförsäkringstillgångar mot förändringar i fondförsäkringsåtaganden

7.2.8.1 IAS 1 och IAS 18

Enligt huvudprincipen i IAS 1.32 ska ett företag inte kvitta tillgångar och skulder eller intäkter och kostnader såvida detta inte krävs eller är tillåtet enligt en IFRS. I IAS 1.33 beskrivs dock att kvittning i rapporterna över totalresultat eller finansiell ställning eller i den separata resultaträkningen (om sådan lämnas) minskar användarnas möjligheter både att förstå transaktionerna, andra händelser och förhållanden som har inträffat och att bedöma företagets framtida kassaflöden, utom när kvittning återspeglar den ekonomiska innebörden av transaktionen eller annan händelse.

Av IAS 18.8 följer att belopp som uppbärs för annans räkning utgör inte ekonomiska fördelar för företaget och medför ingen ökning av eget kapital. Därför exkluderas de från intäkterna. Belopp som uppbärs för huvudmans räkning utgör därför inte intäkter. I stället utgörs intäkten av erhållen provision. I appendix till IAS 18 beskrivs vidare hur transaktioner ska redovisas när ett företag agerar agent. I exemplet i appendixet nämns att en franchisegivare gör beställningar av och ser till att de levereras till franchisetagaren och att en sådan transaktion inte ska redovisas som en intäkt hos franchisegivaren.

7.2.8.2 Analys och slutsats

Huvudprincipen att transaktioner ska redovisas brutto väger tungt i detta sammanhang. Det kan dock å andra sidan också argumenteras för att substansen i transaktionen att en försäkringsgivare

meddelar fondförsäkring, är att han agerar agent på ett likartat sätt som en bank gör när en IPS produkt förmedlas. Skillnaderna är huvudsakligen att när det gäller fondförsäkring så är det försäkringsföretaget som juridiskt är ägare till tillgångarna och har den avtalsenliga skyldigheten att göra betalningar till försäkringstagaren, medan när det gäller IPS-produkter så är kunden direkt ägare och banken har då juridiskt (och i substans) bara rollen av mäklare och distributör. I substans är det dock i bägge fallen kunden som kontrollerar vilka investeringsfonderna ska vara och i bägge fallen så ligger förmedlarens risk och belöning i de avgiftsuttag som förmedlaren har rätt att ta ut enligt avtal.

Enligt vår bedömning är detta senare resonemang om att substansen av transaktionen är att försäkringsföretaget agerar agent ett rimligt synsätt. Det är därför enligt vår bedömning förenligt med en tillämpning av full IFRS att bara redovisa intäkter från avgiftsuttag från försäkringsfonderna i resultatet vilket får till följd att bruttoförändringarna av placeringstillgångar för vilka försäkringstagarna bär placeringsrisken och de länkade skulderna inte redovisas över resultatet. Eftersom försäkringsföretaget har en avtalsenlig rättighet att erhålla kontanter från värdepappersfonden å ena sidan och en avtalsenlig skyldighet att erlagga kontanter till försäkringstagarna å andra sidan, är definitionerna av finansiella tillgångar och skulder enligt IAS 32 uppfyllda men kriterierna för att kvitta dessa i balansen är enligt vår bedömning inte uppfyllt. Dessa tillgångar och skulder måste därför redovisas brutto i balansräkningen även vid tillämpningen av full IFRS.

7.2.9 Realiserade och orealiserade vinster och förluster

7.2.9.1 IAS 1

För frågan om det är möjligt att tillämpa dagens sätt att presentera realiserade vinster och förluster samt förändringar i orealiserade vinster och förluster saknas direkt tillämpliga principer utöver de väldigt allmänna principerna IAS 1.29-30 om aggregering och uppdelning av resultat- och balansposter. Vare sig föreställningsramen, IAS 1, IAS 39 eller IFRS 7 definierar vad som är ett realiserat resp. orealiserat resultat och därmed inte heller vad som ska uppfattas vara förändringar i orealiserade resultat. Man kan notera att i praxis har utmönstrats varianter på vad som är orealiserade resp. realiserade förändringar. En inte helt ovanlig definition av realiserat resultat är skillnaden mellan försäljningslikvid minus bokfört värde antingen vid årets ingång eller från senast upprättade extern finansiell rapport. Därmed blir orealiserat resultat lika med förändring i verkligt värde under rapporteringsperioden för de tillgångar som fortfarande innehas per balansdagen plus värdeförändring från årets ingång till senaste upprättade externa finansiella rapport.

7.2.9.2 Analys och slutsats

Mot bakgrund av avsaknaden av direkt vägledning i frågan vad som utgör realiserat resp. orealiserat resultat är det enligt vår bedömning svårt att se varför det inte skulle vara möjligt att bibehålla de definitioner av realiserat resp. förändringar i orealiserat resultat som idag används i resultaträkning av svenska försäkringsföretag som upprättar sin årsredovisning enligt lagbegränsad IFRS. Enligt nuvarande modell så utgörs realiserat resultat av mellanskillnaden mellan försäljningslikvid och anskaffningsvärdet för instrumentet. Detta koncept för realiserat resultat kan kännas naturligt utifrån en mer allmän utgångspunkt eftersom den är identisk med

vad gäller i beskattningssammanhang i de fall skatt utgår på realiserat resultat. Utifrån en sådan definition av realiserat resultat så blir följaktligen (förändringen) i orealiserat resultat lika med förändring i verkligt värde under rapporteringsperioden för sådana tillgångar som fortfarande innehas på balansdagen plus/minus en återläggning av den orealiserade värdeförändringen från årets ingående balans och som belöper på de tillgångar som under året har avyttrats. Detta senare belopp är onekligen en förändring av orealiserade vinster och förluster. Även om man kan ifrågasätta informationsvärdet i dessa belopp så är det vår bedömning att det är svårt att hävda att detta är i uppenbar konflikt med de allmänna principerna i IAS 1. För de företag som vid tillämpningen av full IFRS inte vill presentera realiserade och orealiserade vinster och förluster på det sätt som görs idag är det fullt möjligt att ändra dessa principer till en mer sammanhållen presentation i resultatet.

7.2.10 Presentation av diskretionär del konsolideringsfond som en separat komponent av eget kapital?

7.2.10.1 IFRS 4

Enligt IFRS 4.34(b) ska ett företag som har försäkringsavtal som innehåller både en diskretionär del och en garantidel, om den redovisar den diskretionära delen separat från garantidelen, klassificera denna del antingen som en skuld eller en separat del av eget kapital.

7.2.10.2 Analys och slutsats

I dagsläget redovisas diskretionära delar som eget kapital i konsolideringsfonden. Enligt IFRS 4.34(b) finns det en möjlighet att välja en klassificering som skuld eller eget kapital. En klassning som skuld torde inte vara möjlig vid tillämpning av lagbegränsad IFRS eftersom dessa belopp ska redovisas i konsolideringsfond som enligt uppställningsformatet till balansräkning i bilaga 1 till ÅRFL och FFFS 2008:26 är en post inom eget kapital. Vidare kräver IFRS 4.34(b) att den diskretionära delen ska presenteras som en separat del av eget kapital vilket innebär att om det finns delar av konsolideringsfonden som inte bedömts utgöra en diskretionär del så ska den diskretionära delen redovisas separat och resterande belopp presenteras i någon av de eget kapitalposter som ska finnas enligt UFR 8 vilket i allmänhet torde vara balanserat resultat.

7.2.11 Rapport över totalresultat

7.2.11.1 IAS 1

Enligt IAS 1 finns det två sätt att presentera rapport över totalresultat. Antingen görs detta i en enda räkning som benämns rapport över totalresultat, eller i två räkningar som utgörs av en resultaträkning och en rapport över totalresultat.

7.2.11.2 Analys och slutsats

Det är bara den sistnämnda varianten av rapport över totalresultat som ansetts vara förenlig med årsredovisningslagarna enligt Rådet för finansiell rapportering och FI. Därvid öppnar sig en möjlighet för en frivillig presentation en sammanhållen rapport över totalresultat.

7.2.12 Redovisning av avvecklade verksamheter och anläggningstillgångar som innehas för försäljning

7.2.12.1 IFRS 5

Enligt IFRS 5 p. 33 (a) 38 ska viss information om avvecklade verksamheter och anläggningstillgångar som innehas för försäljning lämnas i resultaträkningen och balansräkningen. Detta har dock bedömts som oförenligt med årsredovisningslagarna av Rådet för finansiell rapportering och FI.

7.2.12.2 Analys och slutsats

I samband med en övergång till redovisning enligt full IFRS så föreligger det inte längre några legala hinder för tillämpningen av IFRS 5 detta avseende och principerna i IFRS 5 måste därför tillämpas. Detta innebär en förändring mot dagens presentationsformer för resultat- och balansräkning i de fall då företaget har en verksamhet under avveckling och/eller anläggningstillgångar som innehas för försäljning.

8. Fråga om konsekvenser av tillämpningen av IFRS 3 och IAS 27

8.1 Problemformulering

Den frågeställning som FI vill ha utredd på detta område är enligt avropet

- Vilket/vilka val medger IFRS 1 för de finansiella företagen då de ska gå från att ha tillämpat lagbegränsad IFRS med utgångspunkt i IFRS 3 och IAS 27 (i de versioner som gällde innan versionen reviderad 2008) i koncernredovisningen 2009, till att införa IFRS fullt ut i koncernredovisningen 2010? Vi observerar exempelvis att i IFRS 1 C1 finns inget undantag från att tillämpa IAS 27 reviderad 2008. Svaret ska avse jämförelsesiffrorna för 2009 som ska lämnas i koncernredovisningarna 2010. I ovanstående förutsätter vi att bolagen inte har förtidstillämpat IFRS 3 (reviderad 2008) och IAS 27 (reviderad 2008).

8.2 Några relevanta regelverksreferenser

De bolag som tidigare upprättat sin koncernredovisning utifrån lagbegränsad IFRS har gjort detta i enlighet med RFR 2.2 Redovisning för juridiska personer. Det innebär att de när de nu upprättar koncernredovisning enligt "full IFRS" inte ska tillämpa RFR 2.3 och de därmed följande avvikelserna från IFRS.

Grunden för IFRS 1 är att ett företag ska tillämpa samma redovisningsprinciper i rapporten över periodens ingående finansiella ställning (balansräkning) och för alla jämförelsetal som redovisas i de första finansiella rapporterna enligt IFRS (IFRS 1 p. 7). Dessa redovisningsprinciper ska följa varje IFRS som gäller vid slutet av den första rapportperioden enligt IFRS för företagets första finansiella rapporter enligt IFRS, förutom vad som anges i IFRS 1 p. 13-19 och bilagorna B-E. Detta innebär för företag som ska upprätta sin koncernredovisning i enlighet med "full IFRS" för första gången räkenskapsåret 2010, att de regler som tillämpas per 2010-12-31 också tillämpas på jämförelseåret 2009, men med de undantag som anges i IFRS 1.

Det finns från denna grundregel vissa undantag som antingen förbjuder retroaktiv tillämpning av IFRS i vissa avseende samt ett antal frivilliga undantag som tillåter frivillig avvikelse från retroaktiv tillämpning av IFRS. I de två nedanstående avsnitten följer en kort återgivning av dessa undantagsregler som är relevant för den fråga som FI vill ha utredd i detta sammanhang.

Våra hänvisningar till IFRS 1 avser den version som publicerades av IASB i november 2008 med ikraftträdande 1 juli 2009 och som godkändes av EU den 25 november 2009 som ska tillämpas på räkenskapsår som inleds från och med den första dagen av det första räkenskapsåret som inleds efter den 31 december 2009.

Våra hänvisningar till IFRS 3 och IAS 27 avser de versioner som godkändes av EU den 3 juni 2009 och som ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 juli 2009 eller senare.

8.2.1 Undantag från retroaktiv tillämpning av IAS 27

Av IFRS 1 p. 13 framgår att standarden förbjuder retroaktiv tillämpning av andra IFRS i vissa avseenden. Dessa undantag anges i IFRS 1 p. 14-17 samt i bilaga B.

I IFRS 1 bilaga B anges undantag till retroaktiv tillämpning av IFRS. Av p. B7 framgår att en förstagångstillämpare ska tillämpa nedanstående krav i IAS 27 (enligt ändringar 2008) *framåtriktat från tidpunkten för övergång till IFRS*:

- (a) Kraven i p. 28 att summa totalresultat är hänförligt till ägarna till moderföretaget och till innehaven utan bestämmande inflytande *även om detta leder till ett negativt värde* för innehavaren utan bestämmande inflytande.
- (b) Kraven i p. 30 och 31 för redovisning av förändringar i moderföretagets ägarandel i ett dotterföretag som *inte leder till en förlust av bestämmande inflytande*.
- (c) Kraven i p. 34-37 för redovisning av en *förlust av bestämmande inflytande* över ett dotterföretag och kraven som sammanhänger med dem i p. 8A i IFRS 5 Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter.

Av bilaga A definieras "tidpunkt för övergång till IFRS" som början på den tidigaste period för vilken ett företag upprättar fullständig jämförande information enligt IFRS i sina första finansiella rapporter.

8.2.2 Undantag från retroaktiv tillämpning av IFRS 3

Av IFRS 1 p. 18 framgår att ett företag kan välja att använda ett eller flera undantag i bilagorna C-E. Av bilaga C till IFRS 1 framgår av den inledande texten att ett företag ska tillämpa de krav som framgår av punkt C1 – C5 på rörelseförvärv som företaget redovisade före tidpunkten för övergång till IFRS. Det framgår vidare av bilaga C p. C1 att en förstagångstillämpare kan välja att inte tillämpa IFRS 3 (enligt omarbetning 2008) retroaktivt på tidigare rörelseförvärv (som gjordes före tidpunkten för övergång till IFRS).

Om en förstagångstillämpare väljer att tillämpa IFRS 3 (enligt omarbetning 2008) retroaktivt och räkna om sina rörelseförvärv på ett sätt som uppfyller de nya kraven i IFRS 3, ska företaget räkna om samtliga rörelseförvärv efter detta rörelseförvärv och dessutom tillämpa IAS 27 från det valda datumet. Om en förstagångstillämpare exempelvis väljer att räkna om ett rörelseförvärv som skedde den 30 juni 2006, ska alla rörelseförvärv som skedde mellan den 30 juni 2006 och tidpunkten för övergång till IFRS räknas om och dessutom ska IAS 27 (enligt ändringar 2008) tillämpas från och med den 30 juni 2006.

Om en förstagångstillämpare väljer att inte tillämpa IFRS 3 (enligt omarbetning 2008) retroaktivt på tidigare rörelseförvärv, ger detta ett antal konsekvenser för dessa rörelseförvärv, som framgår av IFRS 1 p. C4 (a) – (k).

8.3 Analys och bedömning

När det gäller frågan om vilka val som IFRS 1 medger för de finansiella företagen avseende jämförelseåret 2009 så är vår bedömning att det inte föreligger några valmöjligheter avseende tillämpning av IAS 27 då det framgår av IFRS 1 att IAS 27 (enligt omarbetning 2008) p. 28, 30-31 samt 34-37 ska tillämpas framåtriktat från och med ingången av jämförelseåret, dvs. fr. o m 2009-01-01 för de bolag som har kalenderår som räkenskapsår.

Avseende IFRS 3 och rörelseförvärv så är vår uppfattning att det finns valmöjligheten att antingen tillämpa IFRS 3 (enligt omarbetningen 2008) från och med övergångstidpunkten eller att tillämpa IFRS 3 (enligt omarbetning 2008) retroaktivt för rörelseförvärv som skett före ingången av jämförelseåret. Valmöjligheten avser således om företaget ska göra om sina förvärvsanalyser som avser förvärv före den 1 januari 2009 eller inte. I detta fall så ska, enligt vår uppfattning, såväl IFRS 3 (2008) som IAS 27 (2008) tillämpas framåtriktat för samtliga förvärv från den tidpunkt då bolaget valt att arbeta om sina förvärvsanalyser.

8.4 Slutsats

Vår slutsats är att IFRS 1 inte ger några valmöjligheter avseende tillämpning av IAS 27 utan IAS 27 p. 28, 30-31 samt 34-37 ska tillämpas framåtriktat från och med ingången av jämförelseåret, vilket för de bolag som har kalenderår som räkenskapsår innebär 1 januari 2009.

Vår slutsats är vidare att en förstagångstillämpare har valmöjlighet att antingen göra om sina förvärvsanalyser som avser förvärv före den 1 januari 2009 eller inte. I övrigt ger enligt vår uppfattning inte IFRS 1 några valmöjligheter utan IFRS 3 (enligt omarbetning 2008) ska tillämpas från och med ingången av jämförelseåret, vilket för de bolag som har kalenderår som räkenskapsår innebär 1 januari 2009.

Om ett bolag *väljer att räkna om rörelseförvärv* från en viss tidpunkt, som föregår datumet för övergång till IFRS, så ska IFRS 3 (enligt omarbetning 2008) samt IAS 27 (enligt omarbetning 2008) tillämpas från denna tidpunkt.